

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-116-13

Druk nr 2028

Warszawa, 17 grudnia 2013 r.

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. p rzedstawiam Sejmowi Rzecz ypospolitej P olskiej projek t ustawy

- o ratyfikacji poprawek do Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego, sporządzonego w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r., przyjętych podczas konferencji rewizyjnej w Kampali (rezolucje nr 5 i 6) w dniach 10 i 11 lipca 2010 r.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych została upoważniona Minister Sprawiedliwości i Minister Spraw Zagranicznych.

Z poważaniem

(-) Donald Tusk

PROJEKT

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniach 10 i 11 lipca 2010 r. podczas konferencji rewizyjnej w Kampali przyjęte zostały poprawki (rezolucje nr 5 i 6) do Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego, sporządzonego w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r.

Po zaznajomieniu się z powyższymi poprawkami, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- zostały one uznane za słuszne zarówno w całości, jaki i każde z postanowień w nich zawartych,
- są przyjęte, ratyfikowane i potwierdzone,
- będą niezmiennie zachowywane.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia

PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

PREZES RADY MINISTRÓW

U S T A W A

z dnia

**o ratyfikacji poprawek do Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego,
sporządzonego w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r., przyjętych podczas konferencji
rewizyjnej w Kampali (rezolucje nr 5 i 6) w dniach 10 i 11 lipca 2010 r.**

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji poprawek do Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego, sporządzonego w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r., przyjętych podczas konferencji rewizyjnej w Kampali (rezolucje nr 5 i 6) w dniach 10 i 11 lipca 2010 r.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Treść poprawek przyjętych przez Zgromadzenie Państw-Stron Statutu Rzymskiego Rzymski Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego (dalej: Statut) został przyjęty w dniu 17 lipca 1998 r. Polska ratyfikowała go w dniu 9 października 2001 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 708). Zakres jurysdykcji Trybunału określony jest w art. 5 Statutu, który wskazuje katalog najpoważniejszych zbrodni wagi międzynarodowej. Są to: zbrodnia ludobójstwa, zbrodnie przeciwko ludzkości, zbrodnie wojenne oraz zbrodnia agresji.

Na konferencji rzymskiej w dniach 15 czerwca – 17 lipca 1998 r., gdzie przyjęto treść Statutu, nie udało się uzgodnić definicji zbrodni agresji. Ustalono więc, że jurysdykcja w stosunku do niej będzie wykonywana dopiero po przyjęciu tej definicji podczas pierwszej zaplanowanej konferencji rewizyjnej Statutu.

Konferencja rewizyjna odbyła się w dniach 31 maja – 11 czerwca 2010 r. w stolicy Ugandy, Kampali. W jej toku przyjęto poprawki do Statutu, tj. rozszerzono definicję zbrodni wojennych o popełnionych podczas konfliktów niemających charakteru międzynarodowego (Rezolucja nr 5, tzw. „poprawka belgijska”) oraz przyjęto definicję zbrodni agresji i określono warunki jej obowiązywania (Rezolucja nr 6).

Rezolucja nr 5 wprowadza do katalogu środków walki zakazanych w konfliktach niemających charakteru międzynarodowego 3 dodatkowe pozycje (art. 8 ust. 2 lit. e pkt xiii–xv Statutu), tj.

- 1) trucizna lub zatruta broń,
- 2) duszące, trujące lub inne gazy oraz wszelkie podobne ciecze, materiały i urządzenia,
- 3) pociski, które z łatwością rozszerzają się lub spłaszczają w ciele człowieka, takie jak pociski z twardą łuską, która nie pokrywa w całości rdzenia lub jest ponacinana.

Warto zaznaczyć, że używanie wszystkich wymienionych środków walki było już wcześniej zakazane na gruncie Statutu MTK w konfliktach o charakterze międzynarodowym (art. 8 ust. 2 lit. b pkt xvii–xix Statutu).

W Rezolucji nr 5 przewidziane jest także uzupełnienie Elementów Definicji Zbrodni (EDZ) – dokumentu pomocniczego zawierającego wykładnię przepisów Statutu – o zasady wykładni nowo wprowadzonych zakazów. Uzupełnienie to stanowi powtórzenie wcześniej już obowiązujących art. 8 ust. 2 lit. b pkt xvii–xix EDZ,

z wyjątkiem tego, że w każdym przypadku odniesione jest ono do konfliktów niemających charakteru międzynarodowego.

Rezolucja nr 6 wprowadza do Statutu nowy art. 8 bis, który zawiera definicję zbrodni agresji. Odwołuje się ona do wcześniejszego dorobku prawa międzynarodowego, w szczególności do Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 3314 (XXIX) z dnia 14 grudnia 1974 r. Art. 8 bis przewiduje, że zbrodnią agresji jest akt agresji stanowiący oczywiste naruszenie Karty Narodów Zjednoczonych. Oprócz samego dokonania aktu agresji penalizowane jest także jego „planowanie, przygotowywanie, inicjowanie”. W myśl art. 8 bis ust. 2, akt agresji oznacza użycie przez państwo sił zbrojnych przeciwko suwerenności, terytorialnej integralności lub politycznej niepodległości innego państwa lub w jakikolwiek inny sposób niezgodny z Kartą Narodów Zjednoczonych. Zawiera też listę czynów, których waga i charakter przesądzają o tym, że zawsze będą uznawane za akt agresji.

W Rezolucji nr 6 przewidziane jest także uzupełnienie EDZ wprowadzające wskazówki wyjaśniające, jak należy rozumieć poszczególne elementy definicji zbrodni agresji.

Rezolucja nr 6 wprowadza ponadto dwa przepisy o charakterze proceduralnym – art. 15 bis i art. 15 ter. Określają one warunki, na jakich MTK może wykonywać swoją jurysdykcję w odniesieniu do zbrodni agresji. W szczególności wskazują, że możliwe to będzie dopiero po upływie roku od ratyfikacji tej poprawki przez 30 stron Statutu oraz jeżeli strony podejmą w tym zakresie odrębną decyzję po dniu 1 stycznia 2017 r. Dają także stronom możliwość złożenia deklaracji, która będzie wyłączała je spod jurysdykcji MTK w zakresie zbrodni agresji (deklaracja taka nie będzie jednak miała mocy w przypadku przekazania Trybunałowi sprawy przez Radę Bezpieczeństwa ONZ). Art. 15 bis przewiduje także szczególną procedurę kierowania przez Prokuratora do Trybunału spraw dotyczących zbrodni agresji.

Wreszcie Rezolucja nr 6 przewiduje kilka postanowień o charakterze technicznym, które mają za zadanie dostosowanie istniejących przepisów Statutu do stanu powstałego po dodaniu art. 8 bis.

2. Potrzeba i cel związania się poprawkami

Wskazane jest, aby Polska związała się przyjętymi w Kampali poprawkami.

Rozszerzenie zakazu stosowania niektórych środków walki przewidziane w „poprawce belgijskiej” zasługuje na przyjęcie. Nie ma żadnych obiektywnych powodów, aby jurysdykcja MTK w zakresie używania zakazanych środków walki ograniczona była jedynie do konfliktów o charakterze międzynarodowym, tak jak ma to miejsce obecnie. Zakaz używania tego typu środków wynika także z szeregu innych wiążących Polskę aktów prawa międzynarodowego, m.in. z tzw. Regulaminu Haskiego z 1907 r. (Dz. U. z 1927 r. Nr 21, poz. 161), Protokołu dotyczącego zakazu używania na wojnie gazów duszących, trujących lub podobnych oraz środków bakteriologicznych z 1925 r. (Dz. U. z 1929 r. Nr 28, poz. 278) oraz Konwencji o zakazie prowadzenia badań, produkcji, składowania i użycia broni chemicznej oraz o zniszczeniu jej zapasów z 1993 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 63, poz. 703). Akty te nie przewidują rozróżnienia pomiędzy konfliktami międzynarodowymi i tymi niemającymi charakteru międzynarodowego. Wydaje się pożądane, aby zakres jurysdykcji Trybunału odpowiadał jak najszerszemu zakresowi czynów zbrojnych w tym prawie przewidzianych. Pozwoli to na efektywniejszą realizację funkcji i celów MTK. Przyjęcie „poprawki belgijskiej” będzie także sygnałem, że Polska nigdy nie zamierza używać tego typu środków walki, także w ewentualnych konfliktach ograniczających się do jej terytorium.

W przypadku definicji zbrodni agresji, związane z poprawką jest naturalną konsekwencją ratyfikacji pierwotnego tekstu Statutu MTK, który w swoim art. 5 ust. 2 przewidywał przyszłe przyjęcie tej definicji. Ponadto będzie to jasny sygnał na arenie międzynarodowej, że Polska nie akceptuje agresji jako sposobu rozwiązywania sporów międzynarodowych i będzie się jej stanowczo sprzeciwiać. Jest to także istotne w kontekście trwającego drugiego Powszechnego Okresowego Przeglądu Praw Człowieka ONZ. Część rekomendacji skierowanych do Polski przez inne państwa członkowskie ONZ dotyczyła właśnie ratyfikacji poprawek z Kampali dotyczących zbrodni agresji. Wreszcie ratyfikacja poprawki przez Polskę przyczyni się do szybszego uzyskania wymaganego przez art. 15bis i art. 15ter Statutu progu 30 ratyfikacji, a tym samym potęcej do przyspieszenia wykonywania jurysdykcji MTK w zakresie zbrodni agresji.

Jak wspomniano wyżej, możliwość wykonywania jurysdykcji przez MTK w odniesieniu do zbrodni agresji nie jest jeszcze ostatecznie przesądzona. Zgodnie z art. 15 bis i art. 15 ter Statutu, państwa-strony muszą jeszcze podjąć w tym zakresie odrębną decyzję po dniu 1 stycznia 2017 r. Okoliczność ta nie powinna jednak stanowić

dla Polski przerwany w procesie ratyfikacyjnym. Rzeczywiście, ratyfikacja poprawki wprowadzonej Rezolucją nr 6 powinna działać motywująco na inne państwa-strony i ma szansę przyczynić się do podjęcia w tym zakresie decyzji pozytywnej.

3. Stosunek poprawek do prawa polskiego

Prawo polskie przewiduje karalność zastosowania sposobów i środków walki zakazanych przez prawo międzynarodowe (art. 122 k.k.). Oznacza to, że każdy środek lub sposób walki zakazany przez prawo międzynarodowe jest automatycznie penalizowany na gruncie Kodeksu karnego. Odnotować trzeba, że przepis ten nie rozróżnia pomiędzy konfliktami o charakterze międzynarodowym i tymi niemającymi takiego charakteru, uznać więc trzeba, że znajduje zastosowanie do obu rodzajów konfliktów.

Z powyższego wynika, że zmiana obowiązującego prawa międzynarodowego w zakresie zakazanych środków i sposobów walki pociągnie za sobą jednocześnie skutek w postaci odpowiedniego rozszerzenia zakresu penalizacji przewidzianej przez art. 122 k.k.

Wprowadzenie poprawek do Statutu MTK stanowi właśnie taką zmianę prawa międzynarodowego. Ratyfikacja „poprawki belgijskiej” przez Polskę spowoduje odpowiednie rozszerzenie obowiązywania art. 122 § 2 k.k. w konfliktach niemających charakteru międzynarodowego na środki walki wskazane w nowo wprowadzonych pkt xiii–xv w art. 8 ust. 2 lit. e Statutu MTK.

Warto wskazać, że art. 122 § 2 k.k. jest przepisem regulującym przestępstwo powszechne, które *prima facie* może popełnić dowolna osoba. Dzięki temu nie ma wątpliwości, że zakres podmiotowy tego przestępstwa odpowiada w pełni zakresowi podmiotowemu zbrodni określonej w art. 8 Statutu MTK.

Jeżeli zaś chodzi o poprawkę wprowadzoną do Statutu MTK Rezolucją nr 6, prawo polskie przewiduje przestępstwo w postaci wszczynania lub prowadzenia wojny napastniczej (art. 117 § 1 k.k.). Zauważyć trzeba, że pomiędzy terminologią użytą w Statucie MTK („akt agresji”) i k.k. („wojna napastnicza”) istnieje rozbieżność. Już językowa wykładnia wskazuje, że pojęcie „aktu agresji” jest szersze niż „wojna napastniczej”, która zdaje się obejmować działania o większej skali i natężeniu niż tylko „akt agresji”. Art. 8 bis ust. 2 Statutu wskazuje przykładową listę czynów stanowiących

akt agresji i znajdują się wśród nich takie, które trudno jednoznacznie uznać za wszczynanie lub prowadzenie wojny, np. blokada portów lub wybrzeży czy też niektóre przypadki niezgodnego z umową użycia sił zbrojnych przebywających na terytorium innego państwa albo wysyłania zbrojnych band na terytorium innego państwa¹⁾.

Przestępstwo z art. 117 § 1 k.k. jest przestępstwem pow szechnym. Podobnie jak w przypadku art. 122 k.k. nie zachodzi więc wątpliwość, że zakres podmiotowy tego przestępstwa odpowiada w pełni zakresowi podmiotowemu zbrodni określonej w art. 8bis Statutu MTK.

Statut MTK nie nakłada na państwa-strony obowiązku dostosowania swoich wewnętrznych systemów prawnych do jego postanowień. Przewiduje on jedynie, że w sytuacji, w której dane przestępstwo należy do jurysdykcji państwa, lecz państwo to jest niezdolne lub nie wyraża woli rzeczywistego przeprowadzenia postępowania karnego, Trybunał może sam wykonywać jurysdykcję (art. 17 Statutu). Brak penalizacji danego czynu w prawie krajowym może zostać odczytany właśnie jako brak woli lub niezdolność do osądzenia wyczerpujących jego znamiona zachowań i doprowadzić do „uruchomienia” w odpowiednim zakresie jurysdykcji Trybunału w odniesieniu do obywateli Polski. Dlatego też zasadne jest dostosowanie polskich przepisów prawa karnego do definicji zbrodni agresji w prowadzonej w Statucie MTK. Pozwoli to na wykonywanie w pełnym zakresie jurysdykcji przez sądy polskie, bez konieczności angażowania Trybunału²⁾.

Ministerstwo Sprawiedliwości planuje dołączenie odpowiedniej zmiany w art. 117 k.k. do planowanego projektu kompleksowej nowelizacji części szczególnej Kodeksu karnego, której przygotowanie przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego jest planowane w tym roku.

¹⁾ Na rozbieżność tę wskazuje także sporządzona dla resortu sprawiedliwości opinia prawna prof. Andrzeja Wróbla oraz opinia prof. Eleonory Zielińskiej (*Definicja zbrodni agresji w polskim kodeksie karnym w kontekście art. 8 bis Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego*, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2010).

Zaznaczyć należy, że część komentatorów (T. Bojarski, A. Marek) utożsamia termin „wojna napastnicza” z terminem „akt agresji”. Z poglądem takim trudno się jednak zgodzić także dlatego, że definicja aktu agresji przyjęta w 1974 r. jest wcześniejsza niż obowiązujący Kodeks karny. Ustawodawca, przyjmując kodeks, miał możliwość posłużenia się występującym już wtedy w prawie międzynarodowym terminem „akt agresji”, lecz nie uczynił tego. Świadczy to o woli rozróżnienia zakresów tych dwóch terminów. Tak też: M. Flemming, J. Wojciechowska [w:] A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117–221. Tom I*, Warszawa 2010, s. 16; M. Budyń-Kulik [w:] M. Mozgawa (red.) *Kodeks karny. Komentarz*, LEX/el 2013, komentarz do art. 117.

²⁾ Rekomendację taką zawierają także wspomniane opinie prof. Wróbla i prof. Zielińskiej.

4. Skutki ratyfikacji poprawek

Ratyfikacja poprawek z Kampali nie pociągnie za sobą skutków społecznych, gospodarczych ani finansowych.

W zakresie skutków prawnych, jak wskazano powyżej, ratyfikacja poprawek doprowadzi do nieznacznego rozszerzenia zakresu penalizacji przewidzianej przez art. 122 § 2 k.k. odnośnie do konfliktów niemających charakteru międzynarodowego. Nie będzie jednak wymagana nowelizacja tego przepisu. Z kolei wskazane jest znówelizowanie art. 117 § 1 k.k., tak aby w pełni odpowiadał on swoim zakresem przyjętej w Statucie MTK definicji zbrodni agresji.

W zakresie skutków politycznych ratyfikacja poprawek przyczyni się do wzmocnienia wizerunku Polski na arenie międzynarodowej jako państwa aktywnie dążącego do zwalczania najpoważniejszych zbrodni wagi międzynarodowej. Im szybciej nastąpi ratyfikacja poprawek, tym efekt ten będzie silniejszy.

5. Informacje wymagane na podstawie § 8 ust. 2 pkt 1 w zw. z § 5 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 2000 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o umowach międzynarodowych (Dz. U. Nr 79, poz. 891)

Związanie się RP poprawkami z Kampali powinno nastąpić w trybie przewidzianym w art. 89 ust. 1 Konstytucji RP, tj. w drodze ratyfikacji, za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, bowiem dotyczą one spraw uregulowanych w ustawie (art. 89 ust. 1 pkt 5 Konstytucji RP).

Poprawki z Kampali dotyczą osób fizycznych, bowiem tylko one odpowiadają za zbrodnie określone w Statucie MTK (art. 25 ust. 1 Statutu). Potencjalnie mogą one odnosić się do nieograniczonej liczby osób fizycznych, lecz w praktyce ich zakres ogranicza się tylko do osób, które mają wpływ na polityczne lub militarne działania państwa, a także na działania sił zbrojnych biorących udział w konfliktach niemających charakteru międzynarodowego.

Jak wskazano wcześniej, Statut MTK nie wymaga od państw-stron dostosowania krajowego prawa materialnego do jego postanowień. Mimo to zasadne jest znówelizowanie art. 117 § 1 k.k., tak aby jego zakres odpowiadał wprowadzonej do Statutu zbrodni agresji.

Rezolucja RC/Res.5

Przyjęta na 12 posiedzeniu plenarnym w dniu 10 czerwca 2010 r. w drodze konsensu.

RC/Res.5

Poprawki do artykułu 8 Statutu Rzymskiego

[preambuła]

Załącznik nr 1

Nowelizacja artykułu 8

Do artykułu 8 ust. 2 (e) dodać należy:

„(xiii) używanie trucizny lub zatrutej broni;

(xiv) używanie gazów duszących, trujących lub innych oraz wszelkich podobnych cieczy, materiałów i urządzeń;

(xv) stosowanie pocisków, które z łatwością rozszerzają się lub spłaszczają w ciele człowieka, takich jak pociski z twardym płaszczem, który nie pokrywa w całości rdzenia lub jest ponacinany”

Załącznik nr 2

Elementy Definicji Zbrodni

Następującą treść należy dodać do Elementów Definicji Zbrodni:

Artykuł 8 (2) (e) (xiii)

Zbrodnia wojenna używania trucizny lub zatrutej broni

Elementy definicji

1. Sprawca użył substancji lub broni uwalniającej substancję na skutek jej użycia.
2. Substancja taka powoduje śmierć lub poważny uszczerbek na zdrowiu jako zwyczajny skutek działania, poprzez swoje toksyczne właściwości.
3. Czyn został dokonany w ramach i w związku z konfliktem zbrojnym niemającym charakteru międzynarodowego.
4. Sprawca miał świadomość okoliczności faktycznych przesadzających o zaistnieniu konfliktu zbrojnego.

Artykuł 8 (2) (e) (xiv)

Zbrodnia wojenna używania zakazanych gazów, cieczy, materiałów lub urządzeń

Elementy definicji

1. Sprawca użył gazu lub innej analogicznej substancji lub urządzenia.
2. Taki gaz, substancja lub urządzenie powoduje śmierć lub poważny uszczerbek na zdrowiu jako zwyczajny skutek działania, poprzez swoje duszące lub toksyczne właściwości¹.
3. Czyn został dokonany w ramach i w związku z konfliktem zbrojnym niemającym charakteru międzynarodowego.
4. Sprawca miał świadomość okoliczności faktycznych przesadzających o zaistnieniu konfliktu zbrojnego.

Artykuł 8 (2) (e) (xv)

Zbrodnia wojenna używania zakazanych pocisków

Elementy definicji

1. Sprawca użył konkretnych pocisków.
2. Użycie takich pocisków naruszało międzynarodowe prawo konfliktów zbrojnych bowiem z łatwością rozszerzają się lub spłaszczają w ciele ludzkim.

¹ Nic w niniejszym elemencie definicji nie będzie interpretowane jako naruszające w jakikolwiek sposób istniejące lub rozwijające się normy prawa międzynarodowego w odniesieniu do opracowywania, produkcji, gromadzenia i użycia broni chemicznej.

3. Sprawca miał świadomość, że charakter pocisków jest taki, że ich użycie spowodowałoby niepotrzebne spotęgowanie cierpień lub ran.
4. Czyn został dokonany w ramach i w związku z konfliktem zbrojnym niemającym charakteru międzynarodowego.
5. Sprawca miał świadomość okoliczności faktycznych przesądzających o zaistnieniu konfliktu zbrojnego

Za zgodność z oryginałem w języku angielskim świadczy:

DYREKTOR
Departamentu Prawa Karnego
Tomasz Barkowski

[Handwritten signature]

Rezolucja RC/Res.6

Przyjęta na 13 posiedzeniu plenarnym w dniu 11 czerwca 2010 r. w drodze konsensu.

RC/Res.6

Zbrodnia agresji

[preambuła]

Załącznik nr 1

Poprawki do Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego dotyczące zbrodni agresji

1. *Uchyla się artykuł 5 ust. 2.*
2. *Następującą treść dodaje się po artykule 8 Statutu:*

Art. 8 bis

Zbrodnia agresji

1. Dla celów niniejszego Statutu, 'zbrodnie agresji' oznacza planowanie, przygotowanie, inicjowanie lub wykonanie, przez osobę zajmującą pozycję pozwalającą na sprawowanie efektywnej kontroli nad politycznymi lub militarnymi działaniami państwa lub też nimi kierowanie, aktu agresji, który przez swój charakter, wagę lub skalę w sposób oczywisty narusza Kartę Narodów Zjednoczonych.

2. Dla celów ust. 1, „akt agresji” oznacza użycie przez państwo sił zbrojnych przeciwko suwerenności, terytorialnej integralności lub politycznej niepodległości innego państwa lub w jakikolwiek inny sposób niezgodny z Kartą Narodów Zjednoczonych. Każdy z następujących czynów, bez względu na fakt wypowiedzenia wojny, jest, zgodnie z rezolucją Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych 3314 (XXIX) z dnia 14 grudnia 1974 r., uznawany za akt agresji:

a) napaść lub atak sił zbrojnych jednego państwa na terytorium innego lub okupacja militarna, także przejściowa, wynikła z takiej napaści lub ataku lub jakakolwiek aneksja przy pomocy siły terytorium państwa lub jego części przez inne państwo;

b) bombardowanie przez siły zbrojne państwa terytorium innego państwa lub użycie przez państwo jakiegokolwiek innej broni przeciw terytorium innego państwa;

c) blokada portów lub wybrzeży państwa przez siły zbrojne innego państwa;

d) zaatakowanie przez siły zbrojne państwa lądowych, morskich lub powietrznych sił zbrojnych lub morskich albo lotniczych flot innego państwa;

e) użycie sił zbrojnych państwa przebywających na terytorium innego państwa, za zgodą państwa przyjmującego, w sposób sprzeczny z warunkami porozumienia, lub jakiegokolwiek przedłużanie ich pobytu na takim terytorium po wygaśnięciu porozumienia;

f) czyn państwa polegający na dopuszczeniu do użycia swego terytorium, które zostało udostępnione innemu państwu, do dokonania aktu agresji przez to inne państwo przeciwko państwu trzeciemu;

g) wysyłanie przez państwo lub w jego imieniu uzbrojonych band, grup, jednostek nieregularnych lub najemników, dokonujących przeciwko innemu państwu aktów przemocy zbrojnej o wadze równoważnej z czynami wskazanymi powyżej lub mających w nich znaczny udział.

3. Następującą treść dodaje się po artykule 15 Statutu:

Artykuł 15 bis

Wykonywanie jurysdykcji względem zbrodni agresji

(Przedstawienie sytuacji przez państwo-stronę, *proprio motu*)

1. Trybunał może wykonywać jurysdykcję względem zbrodni agresji zgodnie z artykułem 13 ust. (a) i (c), na zasadach określonych w niniejszym artykule.
2. Trybunał może wykonywać jurysdykcję jedynie względem zbrodni agresji popełnionej jeden rok po ratyfikacji lub przyjęciu poprawek przez trzydzieści państw-stron.

3. Wykonywanie przez Trybunał jurysdykcji względem zbrodni agresji zgodnie z niniejszym artykułem uzależnione jest od decyzji, która zostanie podjęta po dniu 1 stycznia 2017 r. taką samą większością głosów państw-stron, jaka jest wymagana dla przyjęcia poprawek do Statutu.
4. Trybunał może, zgodnie z artykułem 12, wykonywać jurysdykcję względem zbrodni agresji, wynikającej z aktu agresji popełnionego przez państwo-stronę, chyba że to państwo-strona złożyło wcześniej oświadczenie, że nie uznaje tej jurysdykcji poprzez złożenie deklaracji Sekretarzowi. Cofnięcie takiej deklaracji możliwe jest w dowolnym czasie i będzie rozważone przez dane państwo-stronę w ciągu trzech lat.
5. W stosunku do państwa, które nie jest stroną niniejszego Statutu, Trybunał nie wykonuje jurysdykcji względem zbrodni agresji popełnionej przez obywateli tego państwa lub na jego terytorium.
6. Jeżeli Prokurator uzna, że istnieje uzasadniona podstawa do prowadzenia postępowania przygotowawczego w odniesieniu do zbrodni agresji, ustala najpierw, czy Rada Bezpieczeństwa dokonała stwierdzenia czy doszło do popełnienia aktu agresji przez dane państwo. Prokurator zawiadamia Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych o sytuacji rozpatrywanej przez Trybunał, załączając wszelkie odpowiednie informacje i dokumenty.
7. Jeśli Rada Bezpieczeństwa dokonała takiego stwierdzenia, Prokurator może prowadzić postępowanie przygotowawcze w odniesieniu do zbrodni agresji.
8. Jeśli nie dokonano takiego stwierdzenia w terminie sześciu miesięcy od daty zawiadomienia, Prokurator może prowadzić postępowanie przygotowawcze w odniesieniu do zbrodni agresji pod warunkiem, że Izba Przygotowawcza wyraziła zgodę na prowadzenie postępowania przygotowawczego w odniesieniu do zbrodni agresji zgodnie z procedurą określoną w artykule 15, zaś Rada Bezpieczeństwa nie podjęła decyzji odmiennej zgodnie z artykułem 16.
9. Stwierdzenie czy popełniono akt agresji dokonane przez organ zewnętrzny względem Trybunału pozostaje bez wpływu na ustalenia własne Trybunału dokonane zgodnie z niniejszym Statutem.
10. Niniejszy artykuł nie narusza przepisów dotyczących wykonywania jurysdykcji względem innych zbrodni określonych w artykule 5.

4. *Następującą treść dodaje się po artykule 15 bis Statutu:*

Artykuł 15 ter

Wykonywanie jurysdykcji względem zbrodni agresji (przedstawienie sprawy przez Radę Bezpieczeństwa)

1. Trybunał może wykonywać jurysdykcję względem zbrodni agresji zgodnie z artykułem 13 ust. (b), na zasadach określonych w niniejszym artykule.
2. Trybunał może wykonywać jurysdykcje jedynie względem zbrodni agresji popełnionej jeden rok po ratyfikacji lub przyjęciu poprawek przez trzydzieści państw-stron.
3. Wykonywanie przez Trybunał jurysdykcji względem zbrodni agresji zgodnie z niniejszym artykułem uzależnione jest od decyzji, która zostanie podjęta po dniu 1 stycznia 2017 r. taką samą większością głosów państw-stron, jaka jest wymagana dla przyjęcia poprawek do Statutu.
4. Stwierdzenie czy popełniono akt agresji dokonane przez organ zewnętrzny względem Trybunału pozostaje bez wpływu na ustalenia własne Trybunału dokonane zgodnie z niniejszym Statutem.
5. Niniejszy artykuł nie narusza przepisów dotyczących wykonywania jurysdykcji względem innych zbrodni określonych w artykule 5.

5. *Następującą treść dodaje się po artykule 25 ust. 3 Statutu:*

3 bis. W odniesieniu do zbrodni agresji, przepisy niniejszego artykułu stosuje się tylko do osób, które zajmują pozycje pozwalające na sprawowanie efektywnej kontroli nad politycznymi lub militarnymi działaniami państwa lub też nimi kierowanie.

6. *Pierwsze zdanie artykułu 9 ust. 1 Statutu zastępuje się następującym zdaniem:*

1. Elementy Definicji Zbrodni stanowią pomoc dla Trybunału w interpretacji i stosowaniu artykułu 6,7,8 i 8 bis.

7. Chapeau artykułu 20 ust. 3 Statutu zastępuje się następującą treścią; pozostała część tegoż ustępu pozostaje niezmienniona:

3. Nikt, kto został już osądzony przez inny sąd za czyn opisany w artykule 6, 7, 8 lub 8 *bis*, nie może być sądzony przez Trybunał za ten sam czyn, chyba że postępowanie przed innym sądem:

Załącznik nr 2

Poprawki do Elementów Definicji Zbrodni

Artykuł 8 *bis*

Zbrodnia agresji

Wprowadzenie

1. Przyjmuje się, że każdy z czynów wskazanych w artykule 8 *bis* ust. 2 uznawany jest za akt agresji.
2. Nie ma obowiązku wykazania, że sprawca dokonał oceny prawnej, czy użycie sił zbrojnych było niezgodne z Kartą Narodów Zjednoczonych.
3. Termin „oczywisty” stanowi okoliczność obiektywną.
4. Nie ma obowiązku wykazania, że sprawca dokonał oceny prawnej w zakresie „oczywistego” charakteru naruszenia Karty Narodów Zjednoczonych.

Elementy definicji

1. Sprawca planował, przygotowywał, inicjował lub wykonał akt agresji.
2. Sprawca był osobą¹ zajmującą pozycję zapewniającą efektywną kontrolę nad politycznymi lub militarnymi działaniami państwa, które dokonało aktu agresji lub możliwość kierowania nimi.

¹ W odniesieniu do zbrodni agresji, więcej niż jedna osoba może zajmować pozycję spełniającą te kryteria.

3. Akt agresji - użycie przez państwo sił zbrojnych przeciwko suwerenności, terytorialnej integralności lub politycznej niepodległości innego państwa lub w jakikolwiek inny sposób niezgodny z Kartą Narodów Zjednoczonych – został dokonany.
4. Sprawca miał świadomość okoliczności faktycznych przesądzających o tym, że takie użycie sił zbrojnych było niezgodne z Kartą Narodów Zjednoczonych.
5. Akt agresji przez swój charakter, wagę lub skalę w sposób oczywisty naruszył Kartę Narodów Zjednoczonych.
6. Sprawca miał świadomość okoliczności faktycznych przesądzających o zaistnieniu takiego oczywistego naruszenia Karty Narodów Zjednoczonych.

Załącznik nr 3

Założenia interpretacyjne dotyczące poprawek do Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego w zakresie zbrodni agresji

Przedstawienie sprawy przez Radę Bezpieczeństwa

1. Przyjmuje się, że Trybunał może wykonywać jurysdykcję na podstawie przedstawienia sprawy przez Radę Bezpieczeństwa zgodnie z artykułem 13 ust. (b) Statutu jedynie w odniesieniu do zbrodni agresji popełnionych po podjęciu decyzji zgodnie z artykułem 15 *ter* ust. 3 oraz jeden rok po ratyfikacji lub przyjęciu poprawek przez trzydzieści państw-stron, w zależności od tego, które z tych zdarzeń będzie późniejsze.
2. Przyjmuje się, że Trybunał wykonuje jurysdykcję względem zbrodni agresji na podstawie przedstawienia sprawy przez Radę Bezpieczeństwa zgodnie z artykułem 13 ust (b) Statutu, niezależnie od tego, czy dane państwo przyjęło jurysdykcję Trybunału w tym zakresie.

Jurysdykcja *ratione temporis*

3. Przyjmuje się, że w przypadkach wskazanych w artykule 13 ust. (a) i (c), Trybunał może wykonywać jurysdykcję jedynie w odniesieniu do zbrodni agresji popełnionych po podjęciu decyzji zgodnie z artykułem 15 *bis* ust. 3 oraz jeden rok po ratyfikacji lub przyjęciu poprawek przez trzydzieści państw-stron, w zależności od tego, które z tych zdarzeń będzie późniejsze.

Krajowa jurysdykcja względem zbrodni agresji

4. Przyjmuje się, że poprawki odnoszące się do definicji aktu agresji i zbrodni agresji obowiązują jedynie dla celów niniejszego Statutu. Poprawki te nie będą, zgodnie z artykułem 10 Statutu Rzymskiego, interpretowane jako ograniczające lub wyłączające w jakikolwiek sposób istniejące lub rozwijające się normy prawa międzynarodowego obowiązujące dla celów innych niż niniejszy Statut.

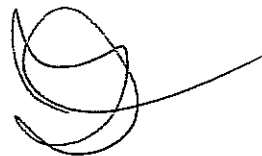
5. Przyjmuje się, że poprawki nie będą interpretowane jako wprowadzające prawo lub obowiązek wykonywania jurysdykcji krajowej względem aktu agresji popełnionego przez inne państwo.

Inne założenia interpretacyjne

6. Przyjmuje się, że agresja jest najpoważniejszym i najniebezpieczniejszym przejawem nielegalnego użycia siły; stwierdzenie popełnienia aktu agresji wymaga każdorazowego rozważenia wszystkich okoliczności danej sprawy, w tym wagi odpowiednich czynów oraz ich konsekwencji, zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych.

7. Przyjmuje się, że przy ustalaniu czy akt agresji stanowi oczywiste naruszenie Karty Narodów Zjednoczonych, trzy elementy w postaci charakteru, wagi i skali muszą być wystarczająco poważne, aby usprawiedliwić „oczywistość” takiego stwierdzenia. Żaden z tych elementów nie może być na tyle poważny, aby samodzielnie spełnić wymóg oczywistości.

Za zgodność z oryginałem w języku angielskim świadczy:

Resolution RC/Res.5*

Adopted at the 12th plenary meeting, on 10 June 2010, by consensus

RC/Res.5

Amendments to article 8 of the Rome Statute

The Review Conference,

Noting article 123, paragraph 1, of the Rome Statute of the International Criminal Court which requests the Secretary-General of the United Nations to convene a Review Conference to consider any amendments to the Statute seven years after its entry into force,

Noting article 121, paragraph 5, of the Statute which states that any amendment to articles 5, 6, 7 and 8 of the Statute shall enter into force for those States Parties which have accepted the amendment one year after the deposit of their instruments of ratification or acceptance and that in respect of a State Party which has not accepted the amendment, the Court shall not exercise its jurisdiction regarding the crime covered by the amendment when committed by that State Party's nationals or on its territory, and *confirming* its understanding that in respect to this amendment the same principle that applies in respect of a State Party which has not accepted the amendment applies also in respect of States that are not parties to the Statute,

Confirming that, in light of the provision of article 40, paragraph 5, of the Vienna Convention on the Law of Treaties, States that subsequently become States Parties to the Statute will be allowed to decide whether to accept the amendment contained in this resolution at the time of ratification, acceptance or approval of, or accession to the Statute,

Noting article 9 of the Statute on the Elements of Crimes which states that such Elements shall assist the Court in the interpretation and application of the provisions of the crimes within its jurisdiction,

Taking due account of the fact that the crimes of employing poison or poisoned weapons; of employing asphyxiating, poisonous or other gases, and all analogous liquids, materials or devices; and of employing bullets which expand or flatten easily in the human body, such as bullets with a hard envelope which does not entirely cover the core or is pierced with incisions, already fall within the jurisdiction of the Court under article 8, paragraph 2 (b), as serious violations of the laws and customs applicable in international armed conflict,

Noting the relevant elements of the crimes within the Elements of Crimes already adopted by the Assembly of States Parties on 9 September 2000,

Considering that the abovementioned relevant elements of the crimes can also help in their interpretation and application in armed conflict not of an international character, in that *inter alia* they specify that the conduct took place in the context of and was associated with an armed conflict, which consequently confirm the exclusion from the Court's jurisdiction of law enforcement situations,

Considering that the crimes referred to in article 8, paragraph 2 (e) (xiii) (employing poison or poisoned weapons) and in article 8, paragraph 2 (e) (xiv) (asphyxiating, poisonous or other gases, and all analogous liquids, materials and devices) are serious violations of the laws and customs applicable in armed conflict not of an international character, as reflected in customary international law,

Considering that the crime referred to in article 8, paragraph 2 (e) (xv) (employing bullets which expand or flatten easily in the human body), is also a serious violation of the laws and customs applicable in armed conflict not of an international character, and *understanding* that the crime is committed only if the perpetrator employs the bullets to uselessly aggravate suffering or the wounding effect upon the target of such bullets, as reflected in customary international law,

* See Depository Notification C.N.651.2010 Treaties-6, dated 29 November 2010, available at <http://treaties.un.org>.

1. *Decides* to adopt the amendment to article 8, paragraph 2 (e), of the Rome Statute of the International Criminal Court contained in annex I to the present resolution, which is subject to ratification or acceptance and shall enter into force in accordance with article 121, paragraph 5, of the Statute;
2. *Decides* to adopt the relevant elements to be added to the Elements of Crimes, as contained in annex II to the present resolution.

Annex I

Amendment to article 8

Add to article 8, paragraph 2 (e), the following:

- “(xiii) Employing poison or poisoned weapons;
- (xiv) Employing asphyxiating, poisonous or other gases, and all analogous liquids, materials or devices;
- (xv) Employing bullets which expand or flatten easily in the human body, such as bullets with a hard envelope which does not entirely cover the core or is pierced with incisions.”

Annex II

Elements of Crimes

Add the following elements to the Elements of Crimes:

Article 8 (2) (e) (xiii)

War crime of employing poison or poisoned weapons

Elements

1. The perpetrator employed a substance or a weapon that releases a substance as a result of its employment.
2. The substance was such that it causes death or serious damage to health in the ordinary course of events, through its toxic properties.
3. The conduct took place in the context of and was associated with an armed conflict not of an international character.
4. The perpetrator was aware of factual circumstances that established the existence of an armed conflict.

Article 8 (2) (e) (xiv)

War crime of employing prohibited gases, liquids, materials or devices

Elements

1. The perpetrator employed a gas or other analogous substance or device.
2. The gas, substance or device was such that it causes death or serious damage to health in the ordinary course of events, through its asphyxiating or toxic properties.¹
3. The conduct took place in the context of and was associated with an armed conflict not of an international character.
4. The perpetrator was aware of factual circumstances that established the existence of an armed conflict.

Article 8 (2) (e) (xv)

War crime of employing prohibited bullets

Elements

1. The perpetrator employed certain bullets.
2. The bullets were such that their use violates the international law of armed conflict because they expand or flatten easily in the human body.
3. The perpetrator was aware that the nature of the bullets was such that their employment would uselessly aggravate suffering or the wounding effect.
4. The conduct took place in the context of and was associated with an armed conflict not of an international character.
5. The perpetrator was aware of factual circumstances that established the existence of an armed conflict.

¹ Nothing in this element shall be interpreted as limiting or prejudicing in any way existing or developing rules of international law with respect to the development, production, stockpiling and use of chemical weapons.

Resolution RC/Res.6*

Adopted at the 13th plenary meeting, on 11 June 2010, by consensus

RC/Res.6

The crime of aggression

The Review Conference,

Recalling paragraph 1 of article 12 of the Rome Statute,

Recalling paragraph 2 of article 5 of the Rome Statute,

Recalling also paragraph 7 of resolution F, adopted by the United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court on 17 July 1998,

Recalling further resolution ICC-ASP/1/Res.1 on the continuity of work in respect of the crime of aggression, and *expressing its appreciation* to the Special Working Group on the Crime of Aggression for having elaborated proposals on a provision on the crime of aggression,

Taking note of resolution ICC-ASP/8/Res.6, by which the Assembly of States Parties forwarded proposals on a provision on the crime of aggression to the Review Conference for its consideration,

Resolved to activate the Court's jurisdiction over the crime of aggression as early as possible,

1. *Decides* to adopt, in accordance with article 5, paragraph 2, of the Rome Statute of the International Criminal Court (hereinafter: "the Statute") the amendments to the Statute contained in annex I of the present resolution, which are subject to ratification or acceptance and shall enter into force in accordance with article 121, paragraph 5; and *notes* that any State Party may lodge a declaration referred to in article 15 *bis* prior to ratification or acceptance;
2. *Also decides* to adopt the amendments to the Elements of Crimes contained in annex II of the present resolution;
3. *Also decides* to adopt the understandings regarding the interpretation of the above-mentioned amendments contained in annex III of the present resolution;
4. *Further decides* to review the amendments on the crime of aggression seven years after the beginning of the Court's exercise of jurisdiction;
5. *Calls upon* all States Parties to ratify or accept the amendments contained in annex I.

* See Depository Notification C.N.651.2010 Treaties-8, dated 29 November 2010, available at <http://treaties.un.org>.

Annex I

Amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the crime of aggression

1. *Article 5, paragraph 2, of the Statute is deleted.*
2. *The following text is inserted after article 8 of the Statute:*

Article 8 bis
Crime of aggression

1. For the purpose of this Statute, "crime of aggression" means the planning, preparation, initiation or execution, by a person in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State, of an act of aggression which, by its character, gravity and scale, constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations.

2. For the purpose of paragraph 1, "act of aggression" means the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations. Any of the following acts, regardless of a declaration of war, shall, in accordance with United Nations General Assembly resolution 3314 (XXIX) of 14 December 1974, qualify as an act of aggression:

(a) The invasion or attack by the armed forces of a State of the territory of another State, or any military occupation, however temporary, resulting from such invasion or attack, or any annexation by the use of force of the territory of another State or part thereof;

(b) Bombardment by the armed forces of a State against the territory of another State or the use of any weapons by a State against the territory of another State;

(c) The blockade of the ports or coasts of a State by the armed forces of another State;

(d) An attack by the armed forces of a State on the land, sea or air forces, or marine and air fleets of another State;

(e) The use of armed forces of one State which are within the territory of another State with the agreement of the receiving State, in contravention of the conditions provided for in the agreement or any extension of their presence in such territory beyond the termination of the agreement;

(f) The action of a State in allowing its territory, which it has placed at the disposal of another State, to be used by that other State for perpetrating an act of aggression against a third State;

(g) The sending by or on behalf of a State of armed bands, groups, irregulars or mercenaries, which carry out acts of armed force against another State of such gravity as to amount to the acts listed above, or its substantial involvement therein.

3. *The following text is inserted after article 15 of the Statute:*

Article 15 bis
Exercise of jurisdiction over the crime of aggression
(State referral, *proprio motu*)

1. The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, paragraphs (a) and (c), subject to the provisions of this article.
2. The Court may exercise jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties.
3. The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with this article, subject to a decision to be taken after 1 January 2017 by the same majority of States Parties as is required for the adoption of an amendment to the Statute.
4. The Court may, in accordance with article 12, exercise jurisdiction over a crime of aggression, arising from an act of aggression committed by a State Party, unless that State Party has previously declared that it does not accept such jurisdiction by lodging a declaration with the Registrar. The withdrawal of such a declaration may be effected at any time and shall be considered by the State Party within three years.
5. In respect of a State that is not a party to this Statute, the Court shall not exercise its jurisdiction over the crime of aggression when committed by that State's nationals or on its territory.
6. Where the Prosecutor concludes that there is a reasonable basis to proceed with an investigation in respect of a crime of aggression, he or she shall first ascertain whether the Security Council has made a determination of an act of aggression committed by the State concerned. The Prosecutor shall notify the Secretary-General of the United Nations of the situation before the Court, including any relevant information and documents.
7. Where the Security Council has made such a determination, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression.
8. Where no such determination is made within six months after the date of notification, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression, provided that the Pre-Trial Division has authorized the commencement of the investigation in respect of a crime of aggression in accordance with the procedure contained in article 15, and the Security Council has not decided otherwise in accordance with article 16.
9. A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.
10. This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.

4. *The following text is inserted after article 15 bis of the Statute:*

Article 15 ter

**Exercise of jurisdiction over the crime of aggression
(Security Council referral)**

1. The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, paragraph (b), subject to the provisions of this article.
2. The Court may exercise jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties.
3. The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with this article, subject to a decision to be taken after 1 January 2017 by the same majority of States Parties as is required for the adoption of an amendment to the Statute.
4. A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.
5. This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.

5. *The following text is inserted after article 25, paragraph 3, of the Statute:*

3 bis. In respect of the crime of aggression, the provisions of this article shall apply only to persons in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State.

6. *The first sentence of article 9, paragraph 1, of the Statute is replaced by the following sentence:*

1. Elements of Crimes shall assist the Court in the interpretation and application of articles 6, 7, 8 and 8 bis.

7. *The chapeau of article 20, paragraph 3, of the Statute is replaced by the following paragraph; the rest of the paragraph remains unchanged:*

3. No person who has been tried by another court for conduct also proscribed under article 6, 7, 8 or 8 bis shall be tried by the Court with respect to the same conduct unless the proceedings in the other court:

Annex II

Amendments to the Elements of Crimes

Article 8 bis Crime of aggression

Introduction

1. It is understood that any of the acts referred to in article 8 bis, paragraph 2, qualify as an act of aggression.
2. There is no requirement to prove that the perpetrator has made a legal evaluation as to whether the use of armed force was inconsistent with the Charter of the United Nations.
3. The term “manifest” is an objective qualification.
4. There is no requirement to prove that the perpetrator has made a legal evaluation as to the “manifest” nature of the violation of the Charter of the United Nations.

Elements

1. The perpetrator planned, prepared, initiated or executed an act of aggression.
2. The perpetrator was a person¹ in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of the State which committed the act of aggression.
3. The act of aggression – the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations – was committed.
4. The perpetrator was aware of the factual circumstances that established that such a use of armed force was inconsistent with the Charter of the United Nations.
5. The act of aggression, by its character, gravity and scale, constituted a manifest violation of the Charter of the United Nations.
6. The perpetrator was aware of the factual circumstances that established such a manifest violation of the Charter of the United Nations.

¹ With respect to an act of aggression, more than one person may be in a position that meets these criteria.

Annex III

Understandings regarding the amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the crime of aggression

Referrals by the Security Council

1. It is understood that the Court may exercise jurisdiction on the basis of a Security Council referral in accordance with article 13, paragraph (b), of the Statute only with respect to crimes of aggression committed after a decision in accordance with article 15 *ter*, paragraph 3, is taken, and one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties, whichever is later.
2. It is understood that the Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression on the basis of a Security Council referral in accordance with article 13, paragraph (b), of the Statute irrespective of whether the State concerned has accepted the Court's jurisdiction in this regard.

Jurisdiction *ratione temporis*

3. It is understood that in case of article 13, paragraph (a) or (c), the Court may exercise its jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed after a decision in accordance with article 15 *bis*, paragraph 3, is taken, and one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties, whichever is later.

Domestic jurisdiction over the crime of aggression

4. It is understood that the amendments that address the definition of the act of aggression and the crime of aggression do so for the purpose of this Statute only. The amendments shall, in accordance with article 10 of the Rome Statute, not be interpreted as limiting or prejudicing in any way existing or developing rules of international law for purposes other than this Statute.
5. It is understood that the amendments shall not be interpreted as creating the right or obligation to exercise domestic jurisdiction with respect to an act of aggression committed by another State.

Other understandings

6. It is understood that aggression is the most serious and dangerous form of the illegal use of force; and that a determination whether an act of aggression has been committed requires consideration of all the circumstances of each particular case, including the gravity of the acts concerned and their consequences, in accordance with the Charter of the United Nations.
7. It is understood that in establishing whether an act of aggression constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations, the three components of character, gravity and scale must be sufficient to justify a "manifest" determination. No one component can be significant enough to satisfy the manifest standard by itself.

Warszawa, dnia 17 grudnia 2013 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE - 920 - 923 - 13/ma/2

DPUE.920.1311.2013 / 3

opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o ratyfikacji poprawek do Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego, sporządzonego w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r., przyjętych podczas konferencji rewizyjnej w Kampali (Rezolucje nr 5 i 6) w dniach 10 i 11 lipca 2010 r. wyrażona na podstawie art. 13 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437 z późn. zm.) przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

~~z up. Ministra Spraw Zagranicznych~~

Artur Kucharski
Artur Kucharski-Far